

כי תשא חט"ז שיחה ג'

טענת משה "כלום מתקנא אלא חכם בחכם כו" הי' על אופן העונש, שמראה שהיה חרון אף על זה שעבדו את העגל, זאת אומרת שהיתה קנאה על עבודה זרה, ולא על בני ישראל שעבדו את העבודה זרה.

על הפסוק (לב, יא) "למה ה' יחרה אפך בעמך" מפרש רש"י: "כלום מתקנא אלא חכם בחכם גיבור בגיבור". דהיינו שרש"י מפרש שטענת משה להקב"ה לא היה מדוע חרה אפו על בני ישראל אלא מדוע מתקנא בעבודה זרה.

ולכאורה זהו טענה שהיא היפך הכבוד להקב"ה, וזהו הטענה ששאל אגריפס את רבן גמליאל, ורבן גמליאל ענה לו שהחרון אף הוא על עובדי העבודה זרה. ואם כן מדוע אין רש"י מפרש שטענת משה הוא "למה ה' יחרה אפך בעמך" – על בני ישראל.

והביאור: טענת משה היה מדוע אמר הקב"ה "ואכלם" ללא עדים והתראה, ו"ועתה" מיד. שזה מראה על חרון אף מיוחד. והעיקר ש"ואכלם" היה על כל בני ישראל ולא רק על אלו שעבדו את העגל.

וטענת משה הי', לא על זה שמגיע לבני ישראל עונש חמור על עשיית עבירה חמורה, אלא על אופן העונש, שמראה שהיה חרון אף על זה שעבדו את העגל, זאת אומרת שהיתה קנאה על עבודה זרה, ולא על בני ישראל שעבדו את העבודה זרה ולכן העונש הוא לאו דוקא על עובדי עבודה זרה כנ"ל. ועל זה טען משה "כלום מתקנא אלא חכם בחכם גיבור בגיבור".

(והלשון "חכם בחכם" ו"גיבור בגיבור" – שמיוסד על הפסוק "אל יתהלל חכם בחכמתו גיבור בגבורתו עשיר בעשרו" - הוא מפני שכדי להוציא את בני ישראל ממצרים התנהג הקב"ה בחכמה ובגבורה. וקנאת הקב"ה היה על זה שבני ישראל אמרו שהעגל הוציאם ממצרים – "אשר העלוך מארץ מצרים", ועל זה אמר משה "כלום מתקנא אלא חכם בחכם גיבור בגיבור" ולעגל אין חכמה וגבורה. אך רש"י אינו מביא עשירות - השייך להמשך הכתוב "עשיר בעשרו" - כי לעשירות אין שייכות ליציאת מצרים).

מיינה של תורה: גם בשעת החטא הנשמה היא באמנה איתו, ולכן גם בשעה שעבדו את העגל ידעו שהעגל אינו חכם וגיבור ואין בה ממשות. ולכן טען משה שלא מגיע להם עונש.